

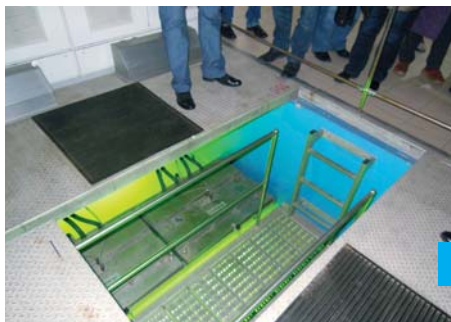
Vodný Žurnál

Štvrťročník
4. ročník 4/2012

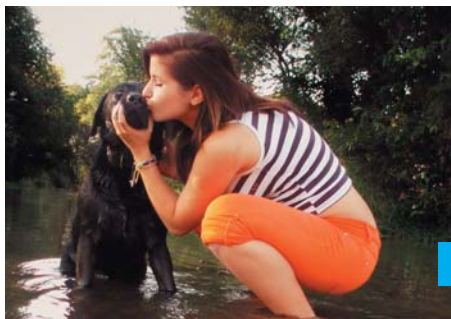

Prinášame Vám to najcennejšie...

5

6

9

12

18

3 Aktuality

Keď zima zavelí...

Progres v dezinfekcii vody

Prázdninové foto s vodou

Kanalizácia na okraji Chránenej krajinnej oblasti Vihorlat je významným počinom

8 Téma

Ja už sa nemám pred čím zastaviť!

11 O vode

Príbeh vody v Rožňave

14 O ľuďoch

Každá porucha je iná a montér nevie, čo ho prekvapí

18 Zaujímavosti

„Vodárenské deti“ pred fotoobjektívom

19 Recept / vtip

Vodný žurnál – časopis Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s., Komenského 50, 042 48 Košice, 040 01. www.vvs-as.sk, www.vodarne.eu.

Vydavateľ: Agentúra PENELOPA, s.r.o., Omská 22, Košice 040 01. **Šéfredaktor:** Mgr. Martina Hidvéghyová, **e-mail:** hidveghyova@penelopa.sk, **Zástupca šéfredaktora:** Mgr. Adriana Marušinová **e-mail:** marusinova@penelopa.sk, **Zodpovedný redaktor:** PhDr. Peter Furmaník, **Redaktori:** Mgr. Lucia Kapitančíková, Helena Sviatková, Helena Sičáková, Ing. Jana Petráková, Henrieta Krištofová, Jana Pavliková, Mgr. Ivana Adamečková, Bc. Eva Harakalová, Gabriela Ďurková, Alena Pangráčová-Piterová. **Sídlo redakcie, príjem inzercie:** Agentúra PENELOPA, s.r.o., Omská 22, Košice 040 01, **tel./fax:** +42155 677 00 76. **Grafika a sadzba:** Agentúra PENELOPA, s.r.o, **Tlač:** Rotaprint Košice. Autorské práva vyhradené. Akékoľvek rozmnožovanie textu, grafiky a fotografií vrátane údajov v elektronickej podobe, len s predchádzajúcim písomným súhlasom redakcie. Nepredajné.

Ked' zima zavelí...

Koniec januára a v podstate celý február roku 2012 bol zaťažkavou skúškou pre všetky závody VVS, a.s. a ich klientov. V dôsledku tuhých mrazov boli poškodené nielen vodomery, ale aj vnútorné rozvody najmä v rodinných domoch, chatách a záhradných domčekoch. Stali sa prípady, keď majiteľovi rodinného domu zamrzlo všetko - od vodovodnej prípojky cez vnútorné rozvody až po prírodnú rúru k umývadke riadu a po sprchovú ružicu v kúpeľni na poschodí!

- Počas uplynulej zimy bolo len u klientov nášho závodu zamrznutých cca 400 odberných miest vrátane prípojok a vodomero, keďže mrazy boli naozaj kruté. Ale okrem počtu vodomero musím spomenúť aj reakcie ľudí, s ktorými sa naši montéri stretli v tomto období. V zmysle zákona číslo 442/2002 Z.z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách je odberateľ **povinný starať sa o vodomernú šachtu** tak, aby nedošlo k poškodeniu meradla (vodomera) a ak vodomer je nejakým spôsobom

sme mu na naše náklady dokonca opravili aj mrazom poškodené vnútorné rozvody v jeho dome!

Ako teda chrániť vodomernú šachtu? V prvom rade musím zdôrazniť, že ak je vyhlbená podľa našich požiadaviek a je riadne uzatvorená poklopom tak, že do nej do nej nemôže vniknúť voda, odberateľ vlastne urobil všetko čo treba. Musia byť však splnené požiadavky na rozmery šachty: 90 krát 120 krát 160 cm (ten posledný údaj je hĺbka); kruhové šachty musia mať priemer 100 cm, resp. 120 cm, ak sú v jednej šachte sitované dva vodomery, a hĺbku opäť 160 cm. Dôležité je najmä to, aby bola **dodržiavaná hĺbka**, čo samo o sebe chráni vodomer pred zamrznutím, pravda, za podmienky, že šachta je vodotesná, riadne zasypaná a ako som už hovoril, aj starostlivo uzatvorená poklopom. Ak sú tieto podmienky splnené, za normálnych okolností by sa vodomera nemalo nič stať.

Keď sú ale **mimoriadne tuhé mrazy**, odporúčam pod poklop zospodu nalepiť vrstvu **polystyrénu**, resp. podložiť igelitové vrečia s polystyrénovým granulátom. V žiadnom prípade nepoužívať sklenú vatú, lebo tá navlhne, čím stráca tepelno-izolačné vlastnosti. Keď je sklená vata vlhká, viac poškodí ako pomôže. **Ak je sneh, postačí na poklop navŕšiť vrstvu snehu.** Sneh je predsa vynikajúci tepelný izolant.

Hádám oveľa dôležitejšie, ako všetky tieto opatrenia, je **pravidelne používať pitnú vodu**. Voda, ktorá nehybne stojí v potrubiach, zamrzne a poškodí potrubia i vodomer. Ak je ale pravidelný odber, voda v potrubí prúdi, pričom platí, že cirkuláciou vody sa vytvára určité teplo, ktoré bráni jej zamrznutiu.

Z tohto hľadiska by som zvlášť upozornil na objekty, ktoré **nie sú využívané celoročne**, ako sú rôzne chaty, záhradné domčeky a podobne, kde v zime nie je odber. V týchto prípadoch odporúčam ešte pred začiatkom zimy celý objekt **dôkladne odvodniť**, ale ozaj dôkladne, aby nikde v potrubí nezostali zvyšky vody.

• **Pán Béreš, ako sa ale majú chrániť tí majitelia rodinných domov, ktorí majú vo-**

Pripomeňme si atmosféru minulej zimy, keď na dispečingoch a poruchových službách závodov, na zákaznických centrách a ďalších pracoviskách VVS, a.s. **neustále vyzváňali telefóny**. Volali zúfalí ľudia - čo majú robiť, keď im všetko zamrzlo, vrátane vodomera. A boli aj takí, ktorí volali neskôr, až keď mrazy povolili, náhle sa oteplilo a z prasknutých rozvodov im vytiekli kubíky vody. Ukazuje sa, že dobrých rád pred zimou nikdy nie je dosť. A nezaškodí si ich každý rok zopakovať, aby sa predišlo zbytočným škodám. Preto ponúkame priehrštie rád od skúseného majstra vodára, pána **Michala Béreša st.**, vedúceho poruchovej a stavebno-montážnej činnosti závodu Košice:

poškodený (v tomto prípade mrazom), musí škodu uhradiť.

Stáva sa, že niektorí to nechcú rešpektovať, všelijako sa vyhovárajú, snažia sa zvaliť vinu na nás, vraj my sme im to spôsobili. Nechcú si uznať svoju vinu a trvajú na tom, že musíme to všetko opraviť na naše náklady, lebo ak nie, tak len potom uvidíme! Vyhrážajú sa, oháňajú známosťami. Ale ja hovorievam, že žiaden klient našej vodárenskej spoločnosti vyhrážaním sa známosťami nepochodí a **musí uhradiť všetku spôsobenú škodu**, čo znamená cenu vodomera i práce spojené s jeho výmenou. A ak došlo k úniku vody z odberateľovej viny, musí uhradiť aj túto škodu.

Nehovoriac už o tom, že sa stáva, že klient od našich montérov **požaduje**, aby

domer umiestnený nie vo vodomernej šachte, ale vo vnútri budovy? Napríklad v suteréne.

- Tam platí niekoľko pravidiel. Po prvé, že priestor, v ktorom je situovaný vodomér, by v tých najtuhších mrazoch mal byť **temperovaný**. Druhé pravidlo hovorí o tom, že vodomér a celé potrubie by mali byť **obalené** a tak chránené pred zimou. V praxi sa však často stretávam s tým, že ľudia obalia iba samotný vodomér, ale potrubie z jednej i druhej strany nechávajú nezakryté. Je to nesprávny postup, lebo v čase tuhých mrazov voda v potrubí zamrzne, potrubie sa poškodí a spolu s ním sa zničí aj vodomér. A ešte

jedna dôležitá vec. Občas sa stáva, že aj keď odberateľ má vodomér a celé potrubie v suteréne obalené a miestnosť dokonca temperuje, cez rozbité alebo **nedostatočne zavreté pivničné okno** vniká dnu mrazivý vzduch, ktorý môže zapríčiniť poškodenie vodomera. Preto treba pivničné okná **dôkladne uzavrieť**, aby sa zabránilo vnikaniu studeného vzduchu do pivničných priestorov.

A na záver by som poradil, na koho sa majú klienti so zamrznutými vodomernými šachtami obrátiť. Prídu domov, voda im netečie, nevedia kam volať. Prvá vec je nech volajú **dispečing**, aby sa zistilo, čo sa vlastne stalo, kde po trase je porucha. Samotný zá-

kazník totiž nevie a nemôže vedieť, kde došlo k poruche. A v druhom rade, ak došlo k poškodeniu vodomera, si klient **cez zákaznícke stredisko** dá objednávku na jeho výmenu, ktorú uhradza v plnej výške. Chcem ešte dodať, že klienta, ktorému doma všetko zamrzne, **okamžite fyzicky odpájame** od bodu napojenia, a to zväčša vykopaním prípojky. Robíme to preto, aby po tom, keď sa oteplí, mu voda zbytočne nezalievala celý dom a mal by ešte ďalšiu veľkú škodu.

(fur.)

Foto: Marián Horňák

Progres v dezinfekcii vody

Manažment Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s. sa už niekoľko rokov intenzívne zaoberá myšlienkou najmodernejšej koncepcie hygienického zabezpečenia pitnej vody a aplikáciou nových moderných technológií na svojich prevádzkach.

Dominantnou metódou dezinfekcie vody na Slovensku je chlórovanie, ktoré sa používa na celom svete už viac ako 50 rokov.

Tento spôsob dezinfekcie je do istej miery rizikový z dôvodu možných nežiaducich účinkov, takisto sú ovplyvnené senzorické vlastnosti vody.

Tento fakt a tiež stále prísnejšia legislatíva v oblasti využívania plynného chlóru, boli zásadným podnetom pre VVS, a.s. aplikovať aj iný spôsob dezinfekcie. Jednak nahradiť klasické chlórovací zariadenia na plyný chlór elektrolyzermi, ale najmä dezinfekcia vody UV /ultrafialové/ žiarením.

Táto metóda funguje na princípe pôsobenia ultrafialového žiarenia v pitnej vode na živé organizmy /baktérie/ pri určitej vlnovej dĺžke, ktoré spôsobuje inaktiváciu ich reprodukcie alebo ich usmrtenie. V porovnaní s chemickým spôsobom dezinfekcie nevytvára žiadne vedľajšie produkty a neovplyvňuje organoleptické vlastnosti vody.

Zástupcovia VVS, a.s. navštívili viaceré zariadenia, kde sa používa táto technológia na dezinfekciu pitnej vody: vodárenskú spoločnosť v Budapešti, v Petrohrade, Čistiareň odpadových vôd Lyuberetskiye WWTP spoločnosti Mosvodokanal v Moskve. Ide o spo-

ločnosť, ktorá spomínanú progresívnu UV technológiu na dezinfekciu pitnej vody využíva dlhší čas a dokonca ju používa aj na dezinfekciu odpadovej vody z ČOV pred jej vypustením do recipienta. Vedenie spoločnosti mohlo sledovať systém UV dezinfekcie v jednej z troch najväčších dezinfekčných UV staníc na svete.

VVS, a.s. môže hrdó vyhlásiť, že v aplikácii tejto technológie na Slovensku je rozhodne lídrom a priekopníkom.

Prvé takéto zariadenie inštalovala v roku 2009 na Muránskom skupinovom vodovode – vodojem Ješava, v roku 2011 VDJ Vi-

draň, Medzilaborce VDJ 1.tlak. pásmo, v r. roku 2012 Medzilaborce VDJ 2.tlak pásmo Michalovce VDJ Biela Hora, kde pre cca 50% obyvateľov mesta Michalovce je pitná voda upravovaná progresívnou UV technológiou.

Na túto modernú technológiu dezinfekcie sme sa podrobnejšie opýtali výrobo-technického riaditeľa VVS, a.s. – Ing. Rudolfa Kočiška.

1. Aké sú výhody – nevýhody dezinfekcie UV žiarením

2. Kde je vhodné použiť dezinfekciu ÚV?

UV dezinfekcia je účinná na široké spektrum mikroorganizmov, v porovnaní s i chloráciou dokáže eliminovať aj parazitické prvky ako sú Giardia a Cryptosporidium.

Taktiež nepredstavuje riziko tvorby žiadnych vedľajších produktov. Nemení senzorické vlastnosti vody (napr. chuť, pach). UV dezinfekcia nie je závislá ani od pH alebo od teploty vody a predávkovanie nie je možné. Dezinfekčné zariadenie využívajúce UV žiarenie má aj ďalšie výhody v prevádzke, ako jednoduchá montáž, obsluha, údržba.

Nevýhodou tejto metódy je, že ju možno používať len pre vody bez zafarbenia a zákalu. Je vhodná predovšetkým pre menšie distribučné siete, resp. kratšie trasy, nakoľko pri dlhšej dobe zdržania vody vzniká riziko sekundárneho znečistenia.

Použitie UV dezinfekcie je potrebné posudzovať pre každú vodovodnú sieť individuálne podľa miestnych podmienok.

3. Ako by mohla dezinfekcia vody UV žiarením vyzeráť v našich podmienkach?

VVS, a.s. v oblasti hygienického zabezpečenia pitnej vody zaraďuje do svojich prevádzok aj nové moderné technológie akou je aj UV dezinfekcia. V súčasnosti už má realizovaných 5 aplikácií UV. Pripravuje aj ďalšie aplikácie, napr. v Michalovciach, kde už zhruba polovica obyvateľov mesta je zásobovaná pitnou vodou upravenou danou technológiou. Možnosť aplikácie predmetnej technológie je reálna pre menšie zdroje s kratšími distribučnými sieťami.

4. Myslíte si, že by bolo vhodné dezinfekciu UV žiarením kombinovať s dochlórovaním? Ak áno, v akých prípadoch?

Pri používaní UV dezinfekcie sa nepoužíva súbežne aj chlórovanie. Chlórovacie zariadenie slúži ako rezerva a taktiež v prípade potreby ak je podozrenie na sekundárnu kontamináciu, sa pitná voda jednorazovo prechlorováva, alebo sa preventívne používa chlórovanie v pravidelných dlhších intervaloch, napr. 1x mesačne.

Mgr. Martina Hidvéghyová

Mgr. Adriana Marušinová

Foto: archív redakcie

Prázdninové foto s vodou

Ako sme už avizovali v minulom vydaní Vodného žurnálu, ani počas letných mesiacov Východoslovenská vodárenská spoločnosť a.s. nezabudla na svojich najmladších spotrebiteľov a preto pre nich v rámci komunikačnej kampane Pijem zdravú vodu, nápoj z vodovodu, pripravila interaktívnu foto súťaž.

Úlohou detí do 18 rokov bolo nafotiť a do uzávierky súťaže zaslať vlastnú originálnu fotografiu na námet Prázdninové foto s vodou. Hlavnou myšlienkou celej súťaže bolo zapojiť aj najmenších do aktivít, ktoré prezentujú vodu z vodovodu ako lacný a zároveň vysoko kvalitný nápoj. Z doručených fotografií odborná porota v zložení zástupcov VVS, a.s. a grafického oddelenia Agentúry PENELOPA, a.s. vybrala 10 najzaujímavejších. Pri výbere súťažných fotografií porota hodnotila nielen kreativitu, nápad a samotné vizuálne stvárnenie fotografie, ale aj odkaz na myšlienku celej kampane Pijem zdravú vodu, nápoj z vodovodu.

O tom, že zapojiť do súťaže sa skutočne oplátilo, mali možnosť presvedčiť sa desiatí výhercovia kvalitných fotoaparátov značky Nikon. Autorke víťaznej fotografie, štrnásťročnej Radke Švonavcovej z Lubeníka cenu odovzdal riaditeľ závodu VVS, a.s. v Rožňave p. Ing. Stanislav Prcúch. Riaditeľ závodu v Prešove Ing. Jozef Polomský odovzdal cenu Adamovi Dzurendovi a Lenke Dancákovej, ktorí navštevujú základnú školu na ulici Československej armády v Prešove a deväťročný Ján Jurko z Bystrého si cenu prevzal od Ing. Viery Kavuličovej, riaditeľky závodu Vranov nad Topľou.

Takáto forma súťaže nie je prvou a ani jedinou aktivitou, ktorou

sa Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. snaží pritiahnúť pozornosť k zdravému pitnému režimu a zvýšiť informovanosť o kvalite vody z vodovodu, ako aj vychovávať deti k pozitívnemu postoju k sviežej vode z vodovodu ako zdraviu prospešnej alternatíve sladkých, kupovaných nápojov.

Mgr. Bibiána Kostrejšová

Foto: archív redakcie

**Ing. Gabriel Fedák, riaditeľ závodu VVS, a.s. Košice
a Kristína Kovalská, 14 rokov s triednou učiteľkou**

**Ing. Jozef Polomský, riaditeľ závodu VVS, a.s. Prešov
a Lenka Dancáková, 12 rokov**

**Ing. Viera Kavuličová, riaditeľka závodu VVS, a.s.
Vranov n/Topľou a výherca Ján Jurko, 9 rokov**

**Ing. Stanislav Prcúch, riaditeľ závodu VVS, a.s. Rožňava
a Radka Švonavcová - výherkyňa z Lubeníka**

Ing. Jozef Polomský, riaditeľ závodu VVS, a.s. Prešov odovzdáva výhru Adamovi Dzurendovi, 11 rokov

Kanalizácia na okraji Chránenej krajinnej oblasti Vihorlat je významným počinom

V slnkom zaliatom prostredí čarovných Vihorlatských vrchov sa koncom septembra konalo slávnostné ukončenie projektu Zemplínske Hámre - kanalizácia, na ktorom atmosféru vhodne dotvorilo vystúpenie spevákov a muzikantov z regiónu. Investičný riaditeľ VVS, a.s. **Ing. Róbert Hézsely** priblížil parametre a význam stavby, ktorej rozpočtové náklady dosiahli 3,84 milióna eur vrátane DPH. Projekt bol spolufinancovaný z Európskeho fondu pre regionálny rozvoj, štátneho rozpočtu SR a z príspevku VVS. „Za

jeho vodárenskej praxe je to azda prvý prípad výstavby kanalizácie, kedy všetci zainteresovaní - investor, dodávateľ i obec - ťahali spolu za jeden povraz. A nielenže ťahali, ale robili to priam príkladne a nadštandardne. „Poviem tak ako to je: sem som rád chodieval na porady, lebo tu sa vždy urobilo všetko, čo sa predtým dohodlo, tu sa nikdy nezvyšoval hlas, ale všetko sa dialo v tvorivej a priateľskej atmosfére.“

Starosta Zemplínskych Hámrov **Ing. Jozef Gajdoš** potvrdil, že naozaj všetko šlo

roven doplnil, že ku dňu slávnostného ukončenia projektu (k 27. septembru - poznámka red.) bolo na kanalizáciu napojených okolo 280 domácností a verí, že počas najbližších mesiacov sa dosiahne 100-percentná napojenosť.

Keďže zástupcovia médií sa zaujímali aj o náročné geologické podmienky, v akých bola kanalizácia vybudovaná, na horúce momenty z výstavby poukázal za jej zhotoviteľa **Ing. Ján Štafura** zo spoločnosti Gepstav Michalovce: „Aj keď sme samozrejme očakávali veľa balvanov, skutočnosť bola hádam ešte horšia, než sme pôvodne predpokladali. Geologický prieskum nás nesklamal. Tie obrovské kamene sme museli z výkopov fyzicky odstraňovať celé tak ako boli, našťastie sme na to vybavení potrebnou technikou, ale i tak v niektorých prípadoch trvalo odstraňovanie jedného balvanu aj tri - štyri hodiny.“

„Niektoré z týchto veľkých kameňov sú vystavené u nás v obci - na námestí, ďalšie si záhradkári odviezli na výstavbu skaliiek,“ poznamenal starosta a vzápätí doplnil, že vybudovanie kanalizácie bolo len logickým pokračovaním toho, čo obec robí v celkovej starostlivosti o životné prostredie. (Podrobnejšie o tom hovoríme na inom mieste - v samostatnom rozhovore so starostom **Ing. Gajdošom**).

(fur)

Foto: Marián Horňák

spomínanú sumu sa vybuďovalo 10 a pol kilometra gravitačnej splaškovej kanalizácie v obci Zemplínske Hámre a 376 kanalizačných prípojok. Práce boli odvedené veľmi kvalitne.“

Novovybudovaná kanalizácia je napojená na kanalizačnú sieť susednej obce Belá nad Cirochou s čistiarnou odpadových vôd. „Myslím si, že toto dielo výrazne prispeje k zvýšeniu životnej úrovne obyvateľov Zemplínskych Hámrov. Jeho význam je o to väčší, že obec sa nachádza na hranici Chránenej krajinnej oblasti Vihorlat,“ zdôraznil inžinier Hézsely a dodal, že vybudovanie kanalizácie je významným počinom aj na pozadí skutočnosti, že v regiónoch obhospodarovaných VVS je ešte vždy nízka napojenosť na vodu i na kanalizáciu - aktuálne je to cca 72 a 52 percent.

Riaditeľ humenského závodu VVS **Ing. Jozef Murín** povedal, že za desiatky rokov

rýchlo a hladko a poďakoval sa všetkým zainteresovaným za profesionálnu zdatnosť a poriadny kus poctivo odvedenej práce. Zá-

S Ing. Jozefom Gajdošom o vode a o tom, že všetko sa dá, len treba chcieť

Ja už sa nemám pred čím zastaviť!

Po slávnostnom ukončení výstavby kanalizácie v obci Zemplínske Hámre jej starosta generálmajor vo výslužbe Ing. Jozef Gajdoš na tlačovej konferencii, ale i mimo nej ochotne odpovedal na otázky Vodného žurnálu i ďalších médií. Prinášame záznam z jeho odpovedí týkajúcich sa najmä vody a starostlivosti o životné prostredie.

- Keď som sa po rokoch vrátil do rodnej obce, bola špinavá, a srdce ma bolelo najmä z toho, že potok ani nebolo vidieť. Taký bol mútny a zahádzaný! Kde-któ doň hocičo vypúšťal a nenašiel sa odvážlivec, čo by len strčil ruku do tej zápachajúcej vody. Bola to životu nebezpečná žieravina, ktorá by vám ohlodala svalstvo na rukách a zostali by len holé kostičky. A pritom ako malý chlapec som sa v tej vode kúpaval a dokonca som z nej pil. Boli v nej raky a ryby, najmä úhor a pstruh, čo sú indikátory čistej vody. Povedal som si, že s tým musím niečo robiť. Vojsenské povolanie som po odslužených rokoch zavesil na klinec a pustil som sa do práce - obrazne povedané - ako generál obce, ako jej starosta. Horšie bolo, že obec bola v totálnom

cross defaulte, nebola schopná uhrádzať záväzky, boli exekúcie na jej majetok.

• **Všetci, ktorí sa tu na slávnosti zišli, musia právom konštatovať, že obec je dnes čistá, úhľadná a upravená. Vidieť, že je za tým dosť roboty. Výstavba kanalizácie je však len jedným z krokov na ceste za čo najzdravším životným prostredím, ktoré si vždy vyžaduje spoločné úsilie zainteresovaných strán. Ozaj, aká je Vaša spolupráca s Východoslovenskou vodárenskou spoločnosťou?**

- Vychádzame spolu dobre, čoho dôkazom je aj kanalizácia. Aj keď sa na príprave a realizácii stavby podieľali mnohí, bez ochoty a enormného úsilia pracovníkov VVS by

to nešlo. Ja osobne mám s vodárňami dobrý vzťah a bol som proti, keď zazneli hlasy, že VVS treba rozbiť, rozdrobiť na malé lokálne spoločnosti. Nesúhlasil som argumentujúc, že v dnešnom svete malé a slabé, ktoré nemá kapitál, nemá šancu. Aj na Západe je to tak, že prežívajú len veľké a silné spoločnosti.

Ľudia, viete čo pijete?!

- V našej obci už len tri domácnosti nie sú napojené na verejný vodovod a používajú vodu z vlastných studní, pričom voda v nich nie je práve najlepšia. Predtým bolo takých domácností viac a ja som musel ľudí vyzývať, aby sa napojili, no oni sa oháňali

rôznymi dôvodmi, najmä ekonomickými. Keď som im opakovane hovoril ako tou vodou škodia sebe a najmä svojím deťom a nepochodil som, tak som nazlostil a na vlastné náklady dal urobiť rozbery vôd z ich studní. Potom som zašiel za nimi s výsledkami i s otázkou: Ľudia, viete čo pijete?! Tu je to čierne na bielom! A to zabralo.

• **Budete, pán starosta, rovnako vehementne presviedčať aj tých, ktorí sa nebudú chcieť napojiť na verejnú kanalizáciu?**

- Už v čase, keď sme kanalizáciu začali stavať, sme v obci prijali všeobecné záväzné nariadenie, v ktorom bolo stanovené päťmesačné pripojovacie obdobie po ukončení výstavby. V prípade, že sa v tejto lehote občania nenapoja a nebudú objektívne dôvody, pre ktoré sa nemôžu napojiť, príde prvá pokuta vo výške 33 eur, do mesiaca ďalšia pokuta vo výške dvojnásobku tejto sumy a keď to nepomôže, podáme na inšpekciu životného prostredia návrh na správne konanie, kde už bývajú mnohotisícové pokuty.

• **Idete na to rázne, po vojensky.**

- Pokuty, to je len jedna stránka veci. Tou druhou je naša osвета, v ktorej rukolapne dokazujeme občanom skutočnosť, že znečisťovanie životného prostredia je hlavnou príčinou vysokej nemocnosti v regióne. Pevne verím, že do konca roka bude u nás 100-percentná napojenosť na kanalizáciu. Ja už neustúpim, ja sa nemám pred čím zastaviť!

• **Kanalizácia je jedna vec, napojenosť na ňu druhá, ale predsa len...**

- Viem na čo asi narážate. Žiaľ aj u nás sa

ešte nájdu takí, ktorí síce už majú dom napojený na kanalizáciu, ale odpad z chlievov aj tak potajme vypúšťajú do potoka, lebo je to pre nich jednoduchšie a pohodlnejšie. Odhadujem, že je ich zopár, ja už asi aj viem ktorí sú to a čoskoro im šliapnem na krk. To môžete pokojne napísať.

Ked' starosta číta noviny

• **V slávnostnom príhovore ste povedali, že sa podarilo úžasné dielo, lebo bola z európskych fondov vybudovaná kanalizácia, napriek tomu, že Zemplínske Hámre nemajú dvetisíc obyvateľov. Ako sa vám to podarilo?**

- Je pravda, že naša obec má len 1260 obyvateľov a teda nespĺňala podmienky aglomerácie. Ale mne to nedalo a hľadal som

možné riešenia. Napadlo mi, že aj keď naša obec nie je aglomeráciou, ale so susednou obcou Belá nad Cirochou, ktorá leží nižšie od nás a má kanalizáciu i ČOV, na ktorú sa môžeme napojiť, by sme vlastne vytvorili jednu prirodzenú aglomeráciu s cca 4.800 obyvateľmi. A tak by európske prostriedky vynaložené na výstavbu kanalizácie boli využité efektívne. Pravda, o tom by som zo svojej starostovskej stoličky nepresvedčil žiadneho byrokrata.

• **Ale podarilo sa.**

- Musel som však veľa cestovať, argumentovať, presviedčať, získavať ľudí na svoju stranu. Alebo ako sa dnes hovorí - lobovať. Starosta musí mať dobré podrážky, aby vládol veľa chodiť a ja som takto cestoval nielen po Slovensku, rozumej: najmä po Bratislave, ale musel som zájsť aj do Bruselu.

• **Hovoríte, že starosta potrebuje dobré podrážky. Nie je to len fráza?**

- Poznal som kolegov starostov v našom regióne, ktorí mi hovorili: Ráno, keď prídem do úradu, do deviatej si prečítam všetky noviny a vypijem kávu a potom už do štvrtej len čakám, či nepríde dajaká stránka. Ale ja tvrdím, že starosta, ktorý len sedí vo svojej kancelárii, nič nevybaví. Musí chodiť, bojovať, presviedčať, mať pripravené zámery.. Osobne si myslím, že v zákone by malo byť definované, že starostom sa môže stať len človek, ktorý má vysokoškolské vzdelanie a rozhľad, lebo nevzdelaný nemôže iných presviedčať o potrebe ochrany životného prostredia. To sa však týka aj inej agendy. A hlúpy starosta radšej nič nerobí, lebo sa bojí, aby niečo nepokazil a potom by ho už viac nevolili.

Ani len škrtnúť zápalkou!

- Naša obec je známa tým, že na rozdiel od iných obcí sa u nás nesmie nič vypaľovať. A nielenže sa nesmie, ale všetko zelené, čo by občan inak spálil, mu na náklady obce odvezieme a spracujeme - štiepkujeme, kompostujeme atď. Pretože aj napriek tejto našej ochote a ústretovosti si mnohí nedali povedať a predsa len vypaľovali a ničili životné prostredie, zaviedol som tvrdý režim.

• **Môžete o tom konkrétnejšie?**

- Niektorí mi napríklad chceli prejsť cez rozum tým, že vypaľovali v noci, ale nepomohli si. Teraz však už všetci vedia, že kde sa čo len škrtnie zápalkou, hneď som tam aj

s pokutovým blokom. Bez ohľadu na ktorúkoľvek dennú či nočnú hodinu. Ako vojakovi mi nerobí problém aj viackrát v noci vstať a vybehnúť do terénu.

• **Je o vás známe, že ako starosta nezužujete starostlivosť o životné prostredie len na vodovod, kanalizáciu či ochranu zelene, ale zaujímate sa aj o zber artefaktov dokumentujúcich históriu obce. Svedčia o tom aj priestory obecného úradu, ktoré sú takým menším múzeom.**

- Máme tu peknú zbierku železných krížov, ozdobných predmetov, ale aj predmetov praktickej potreby dokumentujúcich kedysi slávnu históriu baníctva a železiarstva v našom regióne. Málokto vie, že v našej obci, pôvodne to bola osada Jozefova dolina, neskôr nazývaná Hutta alebo Szinna Hámor, bola kedysi najmodernejšia vysoká pec v celom

vtedajšom Uhorsku! A zo zbierky zachovaných predmetov chceme vybudovať múzeum.

• **Obec na to zrejme nemá dost prostriedkov.**

- V spolupráci so Švajčiarskym finančným mechanizmom rozbiehame projekt Objavme históriu baníctva a železiarskej výroby vo Vihorlatských vrchoch, v rámci ktorého bude nielen samotné múzeum, ale postavíme aj repliky zničených technických pamiatok (hámor s vodným náhonom, vysoká pec, miľa na pálenie dreveného uhlia) v ich pôvodnej veľkosti. Obnovíme aj niekdajšiu úzkokolajnú železničku a chceme ju potiahnuť až po kolonickú hviezdareň.

Čo napovedá bobor s rodinkou

- To, čo robíme, nerobíme len pre seba, ale aj pre budúce generácie. Náš boj o čistú vodu, aj kanalizácia, ktorú sme nedávno dobudovali, to všetko je aj pre tých, čo prídu po nás. Aby sme im nezanechali zdevastované životné prostredie. Podľa sa so mnou pozrieť k potoku, do vód ktorého by ešte pred pár rokmi nikto nestrčil ruku. A dnes? Dnes je v ňom život! Vracajú sa sem ryby, ale aj vydry a raky, ktoré žijú len v čistom prostredí. Ba dokonca sa v dolnej časti obce objavil bobor s rodinkou, čo je dôkazom, že sa tá voda vracia do normálu. A to všetko vďaka kanalizácii - a ten bobor s rodinkou mi napovedá, že to čo robíme, má zmysel. *(fur.)*

Foto: Marián Horňák

Ing. Gajdoš: Balvany, ktoré výstavbe kanalizácie stáli v ceste, dnes zdobia obec

Príbeh vody v Rožňave

„Naše mesto je známe nielen prekrásnou prírodou a svetoznámymi jaskyňami v okolí i bohatými dejinami, ale veľa zaujímavého možno rozprávať aj o tunajšom vodárenstve. O jeho histórii a najmä súčasnosti, veď obyvateľom mesta i jeho návštevníkom dodávame sviežu a zdravú pitnú vodu a ja si myslím, že nemajú ani najmenší dôvod kupovať v obchodoch balené vody,“ poznamenal vodárenský majster Dušan Benco, ktorý pre Vodný žurnál rozpráva Príbeh vody v Rožňave.

Jeho pracovné zaradenie je majster na úseku voda - Rožňava a v rámci rožňavského závodu VVS je služobne najstarším a najskúsenejším vodárom, ktorý sa tomuto remeslu venuje s láskou už 39 rokov. Kolegovia o ňom hovoria, že dôverne pozná v tomto starobylom meste i v jeho okolí hádam každý meter potrubia i každú vodovodnú prípojku - a nielen súčasnosť, ale aj z pohľadu slávnej histórie. A ozaj, vieme ako sa odvíja príbeh vody v Rožňave? A má na tento príbeh vplyv aj niekdajšia sláva, búrlivý rozvoj a neskôr útlm baníctva a zlatokopectva, ale aj najnovšie pokusy o ich oživenie?

Odkiaľ a kam?

Rožňava je prevažne zásobovaná z krasových oblastí. Len pripomeniem, že **Slovenský kras** je osobitným krajinným celkom Slovenského rudohoria. Je tvorený vápencovými náhornými planinami oddelenými hlbokými údoliami s množstvom podzemných i povrchových krasových javov. Najväčšou z planín je Silická s rozlohou cca 150 kilometrov štvorcových, na ktorej možno nájsť prakticky všetky formy typicky krasového reliéfu, jaskyne, priepasti i početné jaskynné dutiny. Medzi známe jaskyne Slovenského krasu patria napríklad Domica, Gombasek, ale aj výverová

Krásnohorská jaskyňa či Silická ľadnica a mnohé ďalšie.

Z tejto oblasti bola Rožňava už skôr zásobovaná cez **prameň Pistrang**, ktorý nám po dlhotrvajúcich intenzívnych dažďoch dával až 180 litrov za sekundu, no v období sucha a letných horúčav maximálne ak 10 litrov. Je to veľmi nespoľahlivý zdroj závislý aj od náhlych zmien počasia a tak sa hľadali ďalšie možnosti. Zhruba pred 30 - 40 rokmi pracovníci vtedajšieho Inžinierskogeologického a hydrogeologického prieskumu (IGHP), n.p. Žilina, preskúmali pre naše potreby oblasť Silice až po

starobylý Plešivec, známy nielen svojou dávnou históriou, ale aj tým, že je z geologického hľadiska bránou do Národného parku Slovenský kras.

Výsledkom objavov vtedajších hydrogeológov je dnes **cca 10 vrtov**, z ktorých Rožňava permanentne využíva 3 vrty. Sú hlboké 800 až 900 metrov, voda z nich sa z hĺbky 30 - 50 metrov odoberá ponornými čerpadlami a každý z týchto vrtov dáva cca 25 až 30 litrov vody za sekundu. K tým desiatim vrtom musíme ešte prirátať aj niekoľko rezervných. Dôležité sú ale dve veci. Po prvé, že už vtedy nám hydrogeo-

Majster Dušan Benco: Spotrebiteľom dodávame zdravú a sviežu pitnú vodu

lógovia vraveli, že z týchto vrtov môžeme čerpať koľko len chceme, také sú vraj bohaté! A po druhé, tieto zdroje sú nezávislé od ročných období, od počasia a jeho výkyvov.

Vodou z krasovej oblasti sa cez čerpaciu stanicu Slavec **výtlakovo zásobuje** predovšetkým sídlisko Juh a priemyselná časť mesta.

Ďalším zdrojom pre Rožňavu je **Úpravňa vody Podsúľová**, v ktorej sa zachytávajú a upravujú krištáľovo čisté vody z horských potokov a odtiaľ **gravitačne** smerujú do mesta. Funguje tam úplne nová a plnoautomatická úpravňa, ktorá nahradila starú a energeticky náročnú úpravňu. Tá je už odstavená a v najbližšom čase ju zakonzervujeme.

Aj keď sme novú úpravňu spustili len v auguste a nateraz beží v skúšobnom režime, už teraz po pár mesiacoch prevádzky môžem zhrnúť jej výhody: značná úspora energií a financií, úspora pracovných síl: kým v starej úpravni pracovali deväť ľudí, v novej vďaka automatike vystačia dvaja, no a v neposlednom rade musím spomenúť najmodernejšie technologické zariadenia a citlivé senzory, ktoré ešte výraznejšie než dosiaľ strážia kvalitu a zdravotnú bezpečnosť dodávanej vody.

Chcem ešte doplniť, že z Podsúľovej sú napájané obce Gemerská Poloma a Betliar, mestské časti Nadabula a Rožňavská Baňa, ďalej Námestie Baníkov a vlastne celá stará časť mesta. Výdatnosť zdroja je 16,8 litra za sekundu, z toho už hneď prvá obec na trase - Gemerská Poloma odoberá 3,3 litra, Betliar jeden a pol litra atakďalej. Do samotného centra Rožňavy priteká desať sekundových litrov.

Ešte donedávna fungoval aj tretí zdroj, a to **Úpravňa vody Lúč**. Upravovala sa v ňom voda z povrchových zdrojov, do ktorých sa dostávala aj voda z bývalej banskej činnosti, ktorá však pre vyšší obsah antimónu nevyhovovala prísnej európskej legislatíve a tak sme úpravňu na dobro uzavreli a zakonzervovali.

Pre úplnosť ešte spomeniem, že niekedy v sedemdesiatych a možno ešte aj začiatkom 80-tych rokov, kedy Rožňava trpela nedostatkom vody a jej dodávky pre obyvateľstvo sa regulovali podobne ako v Košiciach či Prešove, sa uvažovalo aj o privedení vody z **oblasti Dobšinej**, kde jej bolo nadostač.

Jestvovalo viacero plánov a koncepcií, ale aj keby voda po väčšine trasy mohla tiecť sa-

mospádom, pre zložité geologické podmienky by si zachytávanie tejto vody a výstavba privodného potrubia v tomto veľmi náročnom teréne vyžiadali veľké náklady. A tak sa to odkladalo a odkladalo. Medzitým však - ako som už spomínal - pracovníci IGHP Žilina objavili pre nás bohaté náleziská v Slovenskom krase a preto sa od zámerov privádzať vodu z Dobšinej logicky upustilo. Dnes je to už história, už len málokto vie, že sa o niečom takom kedysi vôbec uvažovalo.

Tri pásma a krízový režim

Vzhľadom na to, že Rožňava sa nachádza na území pomerne s veľkými výškovými rozdielmi, máme zriadené tri tlakové pásma a slúžia nám tri vodojemy - starý vodojem, kto-

veľmi krátkom čase vieme toky **presmerovať** a krasovú vodu vieme z III. tlakového pásma priviesť do vodojemu na Kalvárii, odtiaľ ňou zásobovať starú časť mesta a vytlačiť ju až do Gemerskej Polomy.

Musím ale zdôrazniť, že pre lokality, ktoré zásobujeme zo Slovenského krasu - z čerpačky v Slavci, nemáme vypracovaný takýto krízový plán, pretože, ako som už povedal, tie zdroje sú **veľmi odolné** voči nepriazni počasia, voči striedaniu ročných období i náhlým klimatickým zmenám. Z hľadiska zdrojov krasovej vody je nám úplne jedno, či zima bude v tom a v tom roku podstatne dlhšia ako po iné roky alebo či jar bude kratšia a pekelné letné horúčavy nastúpia skôr než inokedy a potrvajú hoci aj do polovice jesene...

Iná vec je, že perspektívne uvažujeme o

Strojník Marián Olexa

rý je priamo v meste, vodojem hore na kopci na Kalvárii (v blízkosti hvezdárne) a vodojem pre III. tlakové pásmo. Ten je tiež hore na kopci - „nad benzínkou“. Zásobujeme ním aj sídlisko P. J. Šafárika, ktoré je veľmi vysoko a z druhého tlakového pásma by sme nevedeli dostať vodu až do takej výšky.

A krízový režim? Keď napríklad prídu dlhotrvajúce a veľmi intenzívne dažde a z okolitých lesov to začne splavovať do vody, automatika, ktorá **zaregistruje** zvyšujúce sa hodnoty zákalu, okamžite a „bez milosti“ odstaviť aj na niekoľko dní celú úpravňu v Podsúľovej, lebo kvalita vody nesmie byť ničím ohrozená! Samozrejme, že veľká časť mesta ani jeho okolie tým nezostane bez vody, lebo vo

zdvojení potrubia zo Slovenského krasu do Rožňavy. Ako sa hovorí, pre každý prípad.

Strážna veža, Kráľovská studňa

Je také porekadlo, že kamkoľvek v Rožňave a v jej okolí stúpiš, všade narazíš na čriepky zo slávnej histórie. A týka sa to aj vody a vodárstva. Prednedávnom, keď sa robili rekonštrukcie na Námestí baníkov, robotníci pri zemných prácach na priestranstve pod renesančnou Strážnou vežou narazili na **drevené vodovodné rúry**, z ktorých každá bola ukončená unikátnou kovovou obručou,

aby potrubie lepšie tesnilo. Rúry staré niekoľko storočí urýchlene odviezli archeológovia. Podobný nález sa u nás objavil už skôr - vtedy však išlo o zvyšky čisto dreveného potrubia vykopaného pri starej nemocnici, ktoré dnes možno obdivovať v tunajšom múzeu. Z historických záznamov vyplýva, že mesto Rožňava zásobovalo svojich obyvateľov dreveným vodovodným potrubím už v roku 1555!

Ďalšou zaujímavou pamiatkou je **najstarší rožňavský vodojem** pri obci Čučma, ktorý je už dnes už je nefunkčný - „umrel“ spolu s tým, ako sme pre zvýšenú hodnotu antimónu navždy odstavili úpravňu Lúč. Tento historický vodojem, ktorý predtým zásoboval námestie a starú severnú časť Rožňavy, je technicky veľmi zaujímavý. Jeho nádrž s objemom cca 100 metrov kubických má tvar niekoľkých písmen U poukladaných za sebou alebo inak povedané - tvar takých esíček. Jeho staviteľia to kedysi dávno urobili zrejme preto, aby sa tok vody pritekajúcej z kopca v tých zákrutách spomalil a voda - obrazne povedané - mala viac času na usadzovanie. Vchod do tohto jedinečného vodojemu sme z bezpečnostných dôvodov museli kvôli neprispôbivým občanom navždy zamurovať - aby sa tam niekomu nič nestalo...

Ešte by som pár slov chcel k samotnému odstaveniu úpravne Lúč pre spomínaný antimón. Na svedomí to mala voda vytekajúca z bane Grexa, v ktorej kedysi hľadali zlato. A iba niekoľko sto metrov odtiaľ práve začínajú oživovať niekdajšiu slávu rožňavského baníctva kanadskí baníci, ktorí tu **chcú ťažiť zlato aj striebro**. Tá baňa sa volá Mária.

A do tretice ako perličku uvediem, že v Slovenskom krase, odkiaľ čerpáme vodu, je aj jeden veľmi starý, vodárensky však nevyužívaný zdroj, ktorý ľudia od nepamäti volajú Kráľovská studňa. Traduje sa, že po **prehrate bitke** tam ktorýsi kráľ, keď o dušu utekal z bojiska, pil vodu. Ale možno je to len legenda. A možno je v tom aj kus pravdy.

Pstruhy žijú len v zdravej vode

Skutočnosť, že voda, ktorú dodávajú rožňavskí vodári, je čistá, svieža a zdravotne bezpečná, sme ilustrovali reportážnym pohľadom do novej Úpravne vody Podsúľová. O jej chod sa starajú dvaja zamestnanci, v čase našej náv-

Úpravňa vody Podsúľová

števy tam bol strojník vodárenských zariadení Marián Olexa.

Niekoľko desiatok metrov od komplexu budov úpravne situovanej v krásnom prostredí obkolesenom horami sa nachádza zberný objekt, stavidlo a jazierko krištáľovo čistej vody odrážajúcej obraz okolitých vrchov a lesov. **„Je to voda zo Súľovského potoka, ktorý pramení vo Volovských vrchoch v nadmorskej výške okolo 1.020 metrov nad morom a po trase naberá vodu z ďalších horských tokov. Pozrite sa, koľko je tu pstruhov! A viete, že pstruhy žijú len v čistých a zdravých vodách. Nuž, a takúto čistú a zdravú vodu dodávame našim spotrebiteľom,**“ hovorí pán Benco.

Jeho slová potvrdzuje aj strojník pán Olexa, ktorý medzitým odhrabáva z hladiny jazierka lístie a drobné úlomky konárikov, ktoré zo stromov privial vietor. Aj on hovorí, že sa obidvoma rukami môže zaručiť za čistotu a kvalitu pitnej vody. Zároveň však zdôrazní, že vo vodárenstve nič nemožno nechať na náhodu a ľudský faktor predsa len môže zlyhať, a tak nad kvalitou a zdravotnou bezpečnosťou pitnej vody neustále bdejú moderné technológie, signalizačné zariadenia, senzory, telemetrický prenos údajov a tak ďalej. Všetko je viacnásobne istené, o čom sa presvedčame na vlastné oči.

Obaja zanietení vodári unisono naznačia, že dôkazom toho, že rožňavský závod dodáva dobrú vodu - bez ohľadu na to, či ide o krasovú alebo o vodu z Podsúľovej - je napríklad aj miestny pivovar. **„Varí naozaj chutné pivo a my sme hrdí na to, že je také dobré práve z našej vody.**“

Potom dodajú, že hoci každá z dodávaných vôd je chuťovo celkom iná, obidve sú dobré a osviežujúce.

Väzenská studňa - pod hradom

Neoddeliteľnou súčasťou histórie starobylej a malebnej Rožňavy je aj Betliar a Krásna Hôrka. Aj keď tieto pamiatky sa nenachádzajú priamo na území mesta, sú s ním pevne spojené. Aj vodárensky. **„Obec Betliar, ako sme už spomínali, je zásobovaná z ÚV Podsúľová po trase z Gemerskej Polomy do okresného mesta, v prípade akéhokoľvek výpadku na úpravni tam bez problémov dodávame z 3. tlakového pásma krasovú vodu,**“ vysvetľuje rozprávač nášho príbehu.

Pokiaľ ide o Krásnu Hôrku, samotný hrad má hore svoj vlastný zdroj, ten je mimo VVS, a.s.. Rožňavskí vodári však zásobujú oblasť pod hradom i celú obec Krásnohorské Podhradie. Priamo pod hradom sú dva zdroje a dva vodojemy, jeden z nich má objem dvakrát 250 metrov kubických, druhý cca 50 metrov kubických a obe sú vzájomne prepojené v spotrebisku. **„Je zaujímavé, že kým jeden zo zdrojov nemá nijaký oficiálny názov, ten druhý sa volá Väzenská studňa. Ale to už je už ďalšia história,**“ uzatvára majster Benco.

Príbeh vody - čistej a zdravej, životodarnej a osviežujúcej - je vždy tak trochu zaujímavý a poetický a aj preto má redakcia Vodného žurnálu snahu postupne priniesť príbehy vody tak ako sa rokmi odvíjali a odvíjajú aj v ďalších veľkých a väčších mestách nášho regiónu. Tie príbehy sú zaujímavé najmä tam, kde je viac zdrojové zásobovanie.

(fur.)

Foto: Marián HORŇÁK

Stredisko v Michalovciach, z ktorého vzišli víťazi vodárenskej súťaže, vyniká súhrou a zladenosťou.

Každá porucha je iná a montér nevie, čo ho prekvapí

Víťazstvo Michalovčanov v Medzizávodnej súťaži vodárenských pracovníkov Košice 2012 prekvapilo nielen ich samotných, ale hádam všetkých zúčastnených. Po dlhých rokoch sa im podarilo zosadiť z trónu bardejovských montérov. Na otázku, či pracovníci závodu Bardejov na nich škaredo nezazerajú, sa vedúci strediska vodovodov a kanalizácií Michalovce Ing. Dušan Sabo iba pousmial. „Samozrejme, že nie. Naďalej máme medzi sebou dobré a priateľské vzťahy, i keď chápem, že ich trochu bolí pri srdci. A právom, veď boli dobrí, boli vynikajúci. Všetko splnili v časovom limite, len sa dopustili jednej chyby, nedotiahli spoj a pri natlakovaní tiekla voda. Prišli o vzácne body.“

Ako inžinier Sabo ďalej povedal, Michalovčania ráтали s druhým - tretím miestom. „To bol náš cieľ a to, že sme vyhrali, nás prekvapilo a potešilo. Je to zásluha obidvoch

súťažiacich i majstra, ktorý ich na súťaž pripravoval. Ale je to zásluha aj celého nášho kolektívu, lebo ja hovorievam, že dobrý montér nežije vo vzduchoprázdne, ale vždy

je súčasťou väčšieho celku, neustále musí spolupracovať a koordinovať svoju prácu s kolegami zo svojho úseku i s ostatnými pracoviskami.“

Vedúci pracoviska Ing. Dušan Sabo

... a majstri Štefan Masaryk a Jozef Čižmár

Natláča sa ale otázka, či tohtoroční víťazi dostali nejaké zvláštne úľavy. „Určite nie. Posledný deň-dva pred súťažou sa síce viac venovali príprave, tak to bolo hádam aj v ostatných závodoch, ale keď prišla porucha, museli ísť aj oni. Voda je základ života a keď niekde vznikne porucha a ľudia nemajú vodu, až vtedy si uvedomia jej vzácnosť. Vyvolávajú nám, sťažujú sa, vyhrážajú svojimi známosťami. Chcem tým povedať len toľko, že porucha má prednosť pred všetkým ostatným.“

Keď rúra praskne po dĺžke

Predstavme teda víťazov tohtoročnej súťaže i celý kolektív. Na stredisku vodovodov a kanalizácií Michalovce je spolu cca 100 pracovníkov, vrátane tých, ktorí obsluhujú úpravne vody i čistiarne odpadových vôd, i tých, čo sa starajú o odstraňovanie porúch na vodovodnej i kanalizačnej sieti. Sú medzi nimi aj členovia poruchovej čaty na úseku voda vedenej majstrom Jozefom Čižmárom, medzi ktorých patria aj tohtoroční víťazi - Martin Gajdoš a Metod Šulof, obaja vo funkcii montér vodovodov a kanalizácií.

Zvíťazili nielen v kategórii montáž vodovodného potrubia novými technologickými postupmi, vrátane montáže vodovodnej prípojky, ale favorizovaných Bardejovčanov predbehli o 10 bodov aj v celkovom hodnotení. Ich víťazstvo je o to cennejšie, že vodármi sú len krátko.

Martin Gajdoš má 37 rokov, absolvoval gymnázium i strojnú priemyslovku v Michalovciach, má dve maturity. Pracoval v jednej väčšej firme, ktorá však skrachovala. Vo VVS je tri roky. Má dvoch synov (9 a 12 rokov) a dodáva, že z jeho víťazstva sa radovala celá rodina. „Robota ma baví, nemenil by som ju. Aj keď robíme na poruchách niekedy i celé noci, manželka sa nehnevá, berie to profesionálne, s nadhľadom.“

Metod Šulof má 36 rokov, v Michalovciach sa vyučil v profesii vodár - kúrenár - plynár a viac rokov pracoval v jednej pekárni, sprvu ako pekár, neskôr ako vedúci strediska, no výplata vraj bola len nepravdepodobne a tak si hľadal niečo iné. Do VVS nastúpil len v máji 2011, teda medzi vodármi je

úplným nováčikom. „Som hrdý, že som si našiel prácu vo vodárenskej spoločnosti. Preto, že to je zaujímavá robota i preto, že je tu pravidelná výplata a dobré sociálne zabezpečenie.“ Má dvoch synov (8 a 11 rokov), počas súťaže mu obaja silno držali palce.

Jozef Čižmár pracuje vo vodárňach už 35 rokov, najprv na dispečingu, neskôr bol vedúcim ČOV a posledných 10 rokov je v terajšej funkcii majstra poruchovej čaty. Jeho pracovisko sa zaoberá odstraňovaním porúch na vodovodných zariadeniach, rozvodoch, výtlakoch a prípojkách profilu od 20 do 800 milimetrov. „Každý deň po skončení riadneho pracovného času máme určenú trojčlennú zmenu - montér, kopáč a bagrista. Cez víkendy má okrem tých troch nariadenú pohotovosť jeden THP pracovník

Martin Gajdoš

teda majster, ale poviem to na rovinu - keď je veľká porucha, nejdú len tí, čo majú pohotovosť, ale sťahujeme z domu aj ostatných. Poruchy majú vo všetkom prednosť. To je v rámci závodu prioritou číslo jeden.“

A často bývajú väčšie a veľké poruchy? „Časté sú napríklad na jar, keď sa po tuhých mrazoch prudko oteplí a tiež na jeseň, keď náhle primrzne a pôda takpovediac pracuje, jednotlivé vrstvy sa hýbu a potrubia praskajú. A čo je na našej práci najzaujímavejšie? To, že nie je monotónna, že vždy je niečo nové, lebo každá porucha je iná a montér nikdy nevie, čo ho prekvapí.“

Každá porucha si vyžaduje iný prístup, iné materiály, iné nástroje. Zväčša až vtedy, keď sa odkope zemina, montér vie aká je to porucha - či niekde na spoji, na tvarovke či alebo praskla rúra. A vtedy musí vedieť sa rýchlo zorientovať a konať.

Prednedávnom mali michalovskí vodári veľkú poruchu na 300 mm potrubí medzi

Krasnovcami a Šamudovcami, kde po celej dĺžke praskla šesťmetrová rúra a straty boli až 50 litrov za sekundu! Pracovali celý deň a potom ešte celú noc až do rána. Ako zdôraznil inžinier Sabo, bola to porucha, ktorá overila zladenosť a súhru celého kolektívu strediska vodovodov a kanalizácií a jeho spoluprácu s ostatnými pracoviskami závodu.

Pod majstra Jozefa Čižmára spadajú traja montéri, dvaja kopáči a dvaja vodiči - kopáči. „Mám dobrý tím. Po generačnej výmene, ktorá sa u nás udiala pred niekoľkými rokmi, mám veľa mladých, sprvu som aj mal obavy či to zvládnú, ale sú to všetko šikovní chlapi. A medzi nimi aj tí dvaja, čo nás teraz tak úspešne reprezentovali. Aj keď sme prvé miesto nečakali, vedel som, že určite obsadíme druhú - tretiu priečku.“

Metod Šulof

Napokon predstavíme aj majstra Štefana Masaryka a jeho kolektív. Vo vodárňach je od roku 1992, sprvu pracoval v úpravni vody Lastomír a od roku 1996 je majstrom stavebno-montážnej činnosti, čo znamená, že so svojím tímom (štyria vodári, jeden bagrista - strojník a traja murári) má na starosti realizácie tzv. malých investícií v rámci závodu. Teda renovácie starých a výstavbu nových vodovodov a kanalizácií. Z hľadiska našej témy je však dôležité aj to, že práve on ako skúsený vodár úspešne pripravil montérov Martina Gajdoša a Metoda Šulofa na súťaž. „V prvom rade je to jeho zásluha,“ zdôrazňujú obaja.

A ešte pár slov k samotnému zápoleniu. „Na rozdiel od kolegu, ktorý už bol na súťaži, ja som bol na niečom takom vôbec prvýkrát a nevedel som, čo ma čaká. Najhoršie bolo, že prišla tréma. Ale keď sa odštartovalo a išli sme naplno do boja, trému som dal nabok a sústredil som sa len na to, k čomu

nás viedol pán majster Masaryk, napríklad že nemáme čakať kým vychladne tvarovka, ale že ja mám v tej chvíli robiť to a Martin zas tamto,“ poznamenal pán Šulof.

Trojica - súťažiaci aj ich školiteľ - bola skutočne zohraná a tak sa dobre umiestnila aj na celoslovenskej súťaži, kde získala druhé miesto (prvú boli súťažiaci z Trenčína). „Ale zásluhu na tom druhom mieste mali aj naši bardejovskí kolegovia. Celoslovenská súťaž sa totiž konala práve v ich meste a oni, ktorí sú dobre ostrielení mnohými úspechmi v súťažiach, nám ešte krátko pred začiatkom tejto súťaže ochotne radili čo a ako,“ prezradil prežívanie horúcich chvíľ Štefan Masaryk.

Kaderníctvo? Učešú vás aj bagrom!

Michalovským vodárom v práci veľmi prekážajú iné inžinierske siete, najmä káble, ktoré sú ponáňované kde sa len dá. Podľa Ing. Sabu však majú dobrú spoluprácu s plynármi, energetikmi i spoločnosťou T-com, s ktorými si vymieňajú a porovnávajú mapové podklady. Horšie je to s niektorými menšími, najmä internetovými firmami, ktoré ťahajú káble hocikde a hocikým spôsobom bez ohľadu na iných.

„Nedávno sme robili rekonštrukciu vodovodu na uliciach Pasáž, Sama Chalupku a Dukelská. A čo tam bolo káblov a rôznych vedení! Museli sme prácu na čas prerušiť,“ objasňuje majster Masaryk. Zároveň dodá, že občas sa stáva, že iné firmy im poškodia vodovodnú či kanalizačnú sieť a naopak, oni poškodia iné siete. Nedá sa tomu celkom vyhnúť.

„A prečo o tom toľko hovoríme?“ kladú si otázku Martin Gajdoš a Metod Šulof. „Lebo to brzdi a spomaľuje. Máme v tíme dobrého bagristu, aj keď nie je náš a patrí pod stredisko doprava, veľmi si s ním rozumíme. Viete, to je taký bagrista, ktorému by ste nedali niekde uprostred lúky vybagrovať stometrovú ryhu, je ho škoda na takú prácu, lebo to je majster, ktorý by vás mohol radlicou učešať ako v kaderníctve.“

Pracuje vraj na centimetre presne, s montérmi je zohratý a napriek tomu je problém. „Tých káblov je dnes všade toľko v zemi a sú všelijako poprepletané a mnohonásobne sa križujú, že s bagrom si nepo-

Porucha v rekreačnej oblasti Kaluža

radíme. Musíme kopať ručne, čo nám predlžuje prácu o celé hodiny. A tak sú ľudia niekedy aj právom nespokojní, že oprava dlho trvá,“ hovorí pán Šulof.

„Ale ľudia sú rôzni,“ rozvíja ďalej tému kolega Gajdoš. „Sú takí, čo nám nadávajú a urážajú nás, aj keď odstraňovanie poruchy ide ako po masle. A naopak, sú takí, ktorí ak je zima, prídu za nami a ponúknu nás šálkou teplej kávy alebo čaju a ďakujú nám, že sa v tej nepohode staráme o to, aby mali vodu čím skôr.“

Nádherné divadlo slnka a vody

Rozprávame sa o práci montérov i o súťaži, keď pán majster Čižmár náhle preruší diskusiu. Volali mu chlapi z jeho čaty - kopáči, že z miesta poruchy už začínajú odhrňat

zeminu. Len čo dokončia, začne sa práca pre montérov. Znamená to, že treba ísť.

Prv než nasadneme do služobného auta, inžinier Sabo nám ešte krátko vysvetlí, že oblasť Zemplínskej šíravy je zásobovaná z miestnych zdrojov. „Po dve studne máme v Kaluži i Klokočove, je z nich zásobovaná celá rekreačná oblasť aj obidve obce. Keď je v letnej sezóne veľký odber, bez problémov vieme oblasť dozásobovať z Michaloviec cez vodojem Biela hora. Ale v posledných rokoch, keď sezóny už dávno nie sú také, aké bývali v minulosti a počty návštevníkov sa znižujú, postačia aj lokálne zdroje.“

Po niekoľkých minútach jazdy sme v chatovej oblasti Kaluža, kde nás víta hučiaci bager a v ňom bagrista Michal Tomáš, ktorý sústredene doslova centimeter po centimetri odkrýva prasknuté potrubie 2. tlakového pásma. Intenzívne dažďe v predchádzajúcich dňoch i voda vytekajúca z miesta poruchy urobili svoje. Chlapi sa

po vyše kolien brodia v zablatenom teréne.

„Toto je daň z našej práce, vlhko, zima, blato a už zakrátko opäť aj mráz, sneh a ľad, teda všetko, čo sa po rokoch nemôže neodraziť na zdraví vodára,“ poznamená pán Čižmár a zároveň nám predstaví ďalších členov svojej partie - kopáča a zvárača Jozefa Smutného, vodiča - kopáča Jaroslava Kuriplacha a montéra Romana Reža.

Potom sa skúseným okom zahľadí do prehlbujúcej sa jamy plnej vody, upozorní nás na drobné čerenie v jednom mieste hladiny a poznamená, že len čo bagrista skončí a 100-milimetrová polyetylénová rúra bude odkrytá, vypukne gejzír. **„Rúra je pod tlakom a predpokladám, že zvrchu je malá prasklinka a tak bude voda vystrekovať do veľkej výšky.“**

Skúsený vodár nám ledva stačí vysvetliť o čo ide a už sa začína nádherné divadlo. Drobné kvapôčky vody vyletujú do výšky

a lúče novembrového slnka, ktoré sa po silných dažďoch konečne dostali k slovu, z nich vytvárajú krásny gejzír trblietajúci sa mnohými farbami. Odniesli sme si to aj my reportéri - nielen naše oblečenie, ale aj pokropený diktafón a fotoaparát.

Aj keď po dohode s dispečingom je privod vody na trase už odstavený, v potrubí je jej ešte veľa a keby to išlo takým tempom, museli by sme čakať mnoho hodín, kým by vďaka gejzíru boli rúry prázdne, aby sa mohlo začať s opravou. Preto majster Čižmár naznačí jednému z montérov aby urobil na rúre väčší otvor - výrez. Martin Gajdoš skáče do jamy a motorovou pílou vyreže z potrubia kus dlhý niekoľko desiatok centimetrov.

Voda začne z potrubia intenzívne vytekať, ale už o chvíľu je pokoj. Jeden z kopáčov vyčistí miesto v okolí rúry a potom rukou ukáže nad seba a dodá, že hore nad nami na kopci v lesnom poraste vzdialenom niekoľko sto metrov je vodojem Kaluža, z ktorého priteká táto voda. Montér Metod Šulof me-

dzitým prináša metrový kus rúry toho istého priemeru. Každý vie čo má robiť a nezainteresovaný divák musí konštatovať, že všetko klapa ako švajčiarske hodinky.

A hoci sa chlapi plne sústreďia na prácu, chvíľu trvá než je namiesto poškodenej časti potrubia nasadený nový kus rúry dôkladne upevnený spojkami typu UNPL. Ďalšiu chvíľu trvá aj to, kým po odskúšaní opraveného potrubia a koordinácii s dispečingom je obnovená dodávka vody v rekreačnej oblasti Kaluža.

„Sú tu chaty, ktoré sú využívané len sezónne, ale je tu mnoho chat, ktoré slúžia celoročne. Porucha je ale odstránená a ich majitelia opäť majú vodu,“ konštatuje Jozef Čižmár. Potom sa všetci po sebe navzájom poobzeráme a keďže každý z nás je mokrý a zablatený až po uši, nahlas a schuti sa rozosmejeme. **(fur.)**

Foto: Marián Horňák

Horúce otázky:

Otázka pre generálneho riaditeľa VVS, a.s., od kolektívu Ing. Dušana Sabu:

„Chceme sa, pán generálny riaditeľ, opýtať, ako Vy osobne vidíte perspektívy našej vodárenskej spoločnosti, či sa nebudaj neplánuje jej privatizácia a následné prepúšťanie? A či aj naďalej budeme mať sociálne istoty, ktoré si inak veľmi vážime a ktoré v iných firmách vôbec nie sú samozrejmosťou.“

Ďakujem za otázku a som rád, že Vám osud vodárenskej spoločnosti nie je ľahostajný a podľa toho usudzujem, že práca manažmentu VVS, a.s. sa ubera správnym smerom.

Privatizácia už nie je možná, len prenájom alebo predaj spoločnosti, čo je v rukách akcionárov, teda miest a obcí. Sme súkromná spoločnosť, čo prináša všetky možnosti, ktoré trh ponúka. Snahy o vytvorenie prevádzkovej spoločnosti a jej následný prenájom minimálne na 30 rokov tu boli, sú a budú a ja dúfam, že akcionári nemajú v pláne urobiť tento krok ani v budúcnosti. Je pravdou, že ekonomická situácia v rozpočtoch miest a obcí je viac ako zlá a prenájom by v tejto situácii na chvíľu pomohol. Ide totiž o veľké finančné prostriedky v prvom kole, ale vzápätí o ich vrátenie cez vodárenskú spoločnosť, takže prioritným záujmom rozhodne nie je prínos pre obce, ale čisto finančný prospech. Každá investícia je dobrá len vtedy, ak je reálne návratná a prináša zisk, inak nemá zmysel a žiadny investor nemá ambíciu investovať s cieľom straty. Som presvedčený, že riadiť takúto spoločnosť

vieme bez strategických investorov a s vlastnými odborníkmi. Podľa stanoviska akcionárov VVS, a.s. neuvažuje o prenájme ani predaji a neuvažuje ani o takých opatreniach, ktoré by viedli k prepúšťaniu zamestnancov. Spoločnosť je zdravá a najmodernejšia vodárenská spoločnosť na Slovensku v systéme riadenia.

Sociálne istoty majú vždy tí, ktorí k práci pristupujú zodpovedne a seriózne a snažia sa tak manažmentu uľahčiť riadenie. Myslím si, že každý, kto má svoju prácu rád a bez váhania urobí aj viac, ako sa od neho očakáva, nemusí sa obávať o sociálne istoty. Je ťažké vyhovieť každému aj v rámci platových podmienok, nakoľko výdavky musia vyvažovať príjmy, ale s odborármi vždy nájdeme správnu cestu a kompromisné riešenia. Naša spoločnosť je výnimočná aj tým, že pri prechode zo štátneho podniku na akciovú spoločnosť nepodnikla kroky, ktoré sú populárne pri takejto zmene a neupustila od benefitov pre zamestnancov. Mám na mysli rekreačné zariadenia, ktoré sme zrekonštruovali a slúžia výhradne našim pracovníkom. Nepodľahli sme komercii, ale naopak, aj naši zamestnanci môžu plnohodnotne tráviť voľné chvíle v krásnych priestoroch za prevádzkové náklady. Je to bonus pre tých, ktorí si to zaslúžia a ktorých prácu si nesmierne vážim. Keďže sa blíži koniec roku, tak prajem všetkým zamestnancom krásne prežitie vianočných sviatkov v kruhu svojich blízkych a do nového roku veľa šťastia, zdravia a samozrejme veľa kvalitnej pitnej vody do každej domácnosti.

**Ing. Stanislav Hreha, generálny riaditeľ
a predseda predstavenstva VVS, a.s.**

„Vodárenské deti“ pred fotoobjektívom

Vedenie Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti každý rok pred Vianocami myslí aj na svojich zamestnancov, ktorí sa môžu vždy tešiť z praktických a pekných darčiekov. Jedným z nich je štandardne aj nástenný a stolový kalendár na ďalší rok, špeciálne navrhnutý a vyrobený na mieru.

Tento rok bol trochu výnimočný v tom, že na výrobe nástenného kalendára sa podieľali sami zamestnanci, teda vlastne ich deti. Detské modelingové hviezdičky pózovali fotografovi tematicky na jednotlivé mesiace kalendára vo fotoateliéri Agentúry PE-NELOPA. V doprovode svojich rodičov prišli, alebo boli prinesené ☺ detičky od tých najmenších až po veľkých školákov, prekvapujúco vo väčšom počte ako sa očakávalo. Na svoje deti sa chceli pyšne pozeráť počas roka všetci, a tak každý záber vznikol za výraznej fyzickej i morálnej podpory každého rodiča. Prijemná komorná atmosféra pomohla det-

ským modelom odbúrať trému a prvotný stres z blesku fotoaparátu a výsledkom sú naozaj krásne fotografie, ktoré si našli svoje miesto v kalendári VVS, a.s. na rok 2013.

Pre tých, ktorí sa fotografovania nezúčastnili, redakcia ponúka pár záberov zo zákulisia fotografovania.

Zoznam detí nafotených v kalendári:

JANUÁR: Šimčišín Róbert, Abdul Rahman Farah, Niščák Filip, Sabo Samuel, Suchanova Eliška, Švecová Viktória, Niczová Terézia

FEBRUÁR: Šimčišín Róbert, Suchanova

Eliška, Niščák Filip

MAREC: Šimčišín Róbert, Švecová Viktória, Suchanova Eliška

APRÍL: Suchanova Eliška, Niščák Filip

JÚN: Kováčová Lucia, Papcun Lukáš, Szanyi Matej

JÚL: Králiková Simona

AUGUST: Szanyi Matej, Králiková Simona, Papcun Lukáš

SEPTEMBER: Šimčišín Róbert, Suchanova Eliška, Sabo Samuel, Švecová Viktória

OKTÓBER: Niščák Filip, Abdul Rahman Farah

NOVEMBER: Niczová Terézia

DECEMBER: Papcun Lukáš, Szanyi Matej, Kováčová Lucia, Králiková Simona

Mgr. Adriana Marušinová

Foto: archív redakcie

Recept

Vianočné medovníčky

Potrebuje:

Cesto: 240 g hladkej múky, 7 g kakaa, 140 g práškoveho cukru, 1 balíček kypriaceho prášku do perníka, 2 PL medu, 2 vajcia, 1 bielok na potretie

Na ozdobenie: 1 balenie tubičiek na zdobenie, 1 zdobiaci tuba biela

Ako na to:

Pripravíme si cesto tak, že preosejeme na dosku múku s kakaom, pridáme cukor, kypriaci prášok, med a vajcia. Vypracujeme hladké cesto. Ak sa lepí, pridáme trochu múky. Z cesta vyvalkáme plát s hrúbkou 5 mm, vykrajujeme rôzne tvary a dáme na plech. Tesne pred pečením perníčky potrieme vaječným bielkom. Pečieme asi 10 min. Po vychladnutí ozdobíme perníčky podľa vlastnej fantázie pomocou tubičiek na zdobenie a bielej hmoty.

Tip: Pred pečením do perníčkov urobíme dierku, dáme do nej nitku alebo šnúrkou a hotové ich tak môžeme použiť na ozdobenie stromčeka

Dobrá chuť a sladké voňavé Vianoce ☺

Projekt „PRÍPOJKA ZA 1 EUR“

PREČO

PIŤ PITNÚ VODU Z VEREJNÉHO VODOVODU?

Pretože pitná voda z vodovodných kohútikov je zdravotne bezpečná, čistá, svieža a cenovo najvýhodnejšia.

1 liter pitnej vody
= 0,0015 €

PREČO

ODVÁDZAŤ ODPADOVÉ VODY VEREJNOU KANALIZÁCIOU?

Pretože odvádzanie odpadových vôd verejnou kanalizáciou a následné čistenie odpadových vôd v čistiarni odpadových vôd je ekologicky najvhodnejší spôsob čistenia chrániaci životné prostredie a zabezpečujúci dostatok kvalitných zdrojov podzemnej vody pre budúce generácie.

PREČO

SA NAPOJIŤ NA VEREJNÝ VODOVOD ALEBO VEREJNÚ KANALIZÁCIU PRÁVE TERAZ?

Pretože v rámci projektu Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s. „PRÍPOJKA ZA 1 eur“ za kúpu vodovodnej plastovej a kanalizačnej revíznej šachty a za montáž prípojky zaplatíte len 1 eur.

